

Hiện nay có một số ý kiến cho rằng nên đặt tòa án hành chính (TAHC) trực thuộc Chính phủ. Cũng có ý kiến khác nên đặt TAHC nằm trong hệ thống tòa án nhân dân tối cao.

Theo chúng tôi muốn đặt TAHC nằm trong hệ thống nào cũng cần phải xét đến khía cạnh tổ tụng hành chính. Vì tổ tụng hành chính là một thứ luật phức tạp, cần phải nghiên cứu kỹ càng làm sao để cùng một lúc phải hội đủ hai điều kiện: vừa giúp cơ quan công quyền giải quyết công vụ một cách nhanh chóng và hiệu quả bảo vệ người công chức thừa hành, vừa bảo vệ được các quyền và nghĩa vụ của công dân chống lại các sự lạm dụng và lạm quyền của cơ quan công quyền. Theo *Tổ tụng tài phán* phán quyết cuối cùng vẫn phải thuộc về tòa hành chính tòa án nhân dân tối cao (hoặc Pháp viện hành chính hay Tham chính viện).

Để TAHC xét xử theo nguyên tắc thẩm phán và hội thẩm nhân dân xét xử độc lập và chỉ tuân theo pháp luật cần thành lập TAND khu vực (gồm nhiều tỉnh) xét xử sơ thẩm và phúc thẩm không nằm trong tòa án nhân dân các cấp, mà chỉ trực thuộc tòa hành chính tòa án nhân dân tối cao.

Vì sao cần thiết đặt TAHC dưới tòa án nhân dân tối cao? Đó chính là do thủ tục tố tụng hành chính. Do tố tụng hành chính là tố tụng tài phán hay còn gọi là thủ tục khiếu nại, gồm ba giai đoạn: giai đoạn trước cơ quan hành chính - giai đoạn trước TAHC khu vực - giai đoạn trước tòa hành chính tòa án nhân dân tối cao.

Trong trường hợp công dân cho rằng cơ quan hành chính (UBND cấp quận, huyện và cấp tỉnh, hoặc cơ quan chuyên môn cấp huyện, cấp tỉnh và bộ hữu quan) làm không đúng luật, công dân có thể làm đơn khiếu nại. Thủ tục khiếu nại được tiến hành như sau:

a. Giai đoạn trước cơ quan hành chính

Trước hết công dân phải khiếu nại tại cơ quan hành chính. Nếu quyết định của UBND cấp tỉnh hoặc bộ hữu

quan không làm đương đơn thỏa mãn, đương đơn có quyền khởi kiện trước TAHC.

Trước khi khởi kiện tại TAHC, đương đơn có quyền khiếu nại lên Tổng thanh tra nhà nước theo thẩm quyền quy định, tại Pháp lệnh khiếu nại, tố cáo của công dân. Nếu không thỏa mãn đương đơn mới có quyền khởi kiện cơ quan hành chính trước TAHC. Nơi nộp đơn (từ cấp cơ sở trở lên), thời hạn nộp đơn, nội dung đơn khiếu nại, thời hạn giải quyết đơn

theo đúng các điều kiện ở phần giai đoạn trước cơ quan hành chính, và phải kèm theo quyết định của cơ quan hành chính, nếu có. Ngoài ra, người khởi kiện phải có địa chỉ thuộc lãnh thổ nơi TAHC thụ lý đơn khởi kiện. Người khiếu nại không thể tranh luận trước phiên tòa về những phần nào khác hơn những phần nội dung đã khiếu nại tại cơ quan hành chính. Tuy nhiên, đương sự vẫn có thể đưa ra những ý kiến và kết luận mới với điều kiện phải trình bày trong đơn khiếu nại.

Nguyên đơn có thể xin rút đơn vụ kiện trước khi có phán quyết của tòa án. Đơn rút vụ kiện phải nộp tại tòa án thụ lý đơn khởi kiện. Trong trường hợp cơ quan hành chính đã nộp tờ trình về nội vụ trước tòa án, sự rút đơn vụ kiện phải được cơ quan hành chính chấp thuận.

Trong thời gian đang tranh luận tại phiên tòa, cơ quan hành chính cũng có thể trình bày các ý kiến và nhận xét để hủy bỏ hoặc sửa đổi quyết định của mình về đơn khiếu nại của nguyên đơn đã nộp tại cơ quan hành chính. Cơ quan hành chính phải gửi hồ sơ khiếu nại tại cơ quan đến TAHC theo lời yêu cầu của TAHC.

TAHC xét xử sơ thẩm và phúc thẩm. Khi thụ lý vụ án TAHC phải ra bản án hay quyết định trong thời hạn luật định kể từ ngày nhận được hồ sơ nội vụ.

c. Giai đoạn trước tòa án nhân dân tối cao

- Người khiếu nại có thể gửi đơn khiếu nại lên Tòa hành chính Tòa án nhân dân tối cao bất cứ lúc nào.

- Việc kháng nghị bản án và quyết định phúc thẩm của TAHC được thi hành theo thủ tục kháng nghị giám đốc thẩm và kháng nghị tái thẩm.

Qua ba giai đoạn khiếu nại trước cơ quan hành chính, giai đoạn trước TAHC và giai đoạn kháng nghị trước tòa án nhân dân tối cao là cơ sở để đặt TAHC dưới tòa án nhân dân tối cao. Tóm lại, TAHC đặt trong hệ thống hành pháp hay trong hệ thống tư pháp đều có ý nghĩa rất lớn về phương diện kinh tế - chính trị - xã hội ■

VÌ SAO CẦN THIẾT ĐẶT TÒA ÁN HÀNH CHÍNH DƯỚI TÒA ÁN NHÂN DÂN TỐI CAO?

Luật gia LÊ VĂN CHẤN

Khiếu nại theo đúng Pháp lệnh khiếu nại, tố cáo của công dân.

b. Giai đoạn trước tòa án hành chính

Nếu quyết định của chủ tịch UBND cấp tỉnh hay bộ trưởng cơ quan hữu quan không làm công dân thỏa mãn, sau khi quyết định của Tổng thanh tra nhà nước giải quyết vẫn theo kết luận của cơ quan hành chính, hay chủ tịch UBND hoặc bộ trưởng không thông báo quyết định về đơn khiếu nại cho công dân trong hạn định kể từ ngày nhận đơn, đương sự có thể đưa nội vụ ra tranh tụng trước TAHC.

Đơn phải nộp trong thời hạn luật định kể từ ngày nhận được quyết định của cơ quan hành chính. Nếu cơ quan hành chính không thông báo quyết định, thời hạn luật định này được tính thêm từ ngày hết thời hạn nộp đơn tại cơ quan hành chính mà không được cứu xét. Đơn nộp ngoài thời hạn luật cho phép sẽ bị bác khước vô điều kiện không cần xét đến nội dung.

Nội dung khởi kiện phải làm